

avtonomije, moralne dobrote itn. Seveda pa ne gre zanikati učinkovanja tega ideološkega temelja na oblikovanje vrste didaktičnih napotkov, pedagoških metod in morda ne nazadnje motivacije učiteljstva, opirajočega se na idejo o svojem poslanstvu.

Iskanje konsenza, ki ga nikoli ni bilo

Iz nauka, ki ga je artikulirala Margaret Archer, se lahko poučimo tudi o vprašanju operacionalizacije koncepta svobode v vzgoji in izobraževanju. Če naj bi namreč bila avtonomija pedagoške dejavnosti pravzaprav pogoj za udejanjenje njenega poslanstva (kakor so ga načelno opredelili že klasični pedagoški misleci), se problem dojemanja te avtonomije kaže kot problem razmerja »zunaj-znotraj«. Na videz površinsko razmerje, denimo, med državo in njenim šolskim sistemom, ki se konec koncev zvede na vprašanje o zadostnosti financiranja, vsebuje več, kot se kaže na prvi pogled. Jemati ga kaže kot zunanji izraz strukturnega razmerja, v katerem element zunanje določenosti šolske avtonomije opredeljuje polje njene »notranje« dejavnosti. V tej konstelaciji je šola pravzaprav še v najslabšem položaju, če ji je dana polna svoboda, kajti še tako liberalna država bo takšno svobodo dodelila šoli z odločilnim poudarkom na »odgovorni uporabi« te svobode in še vedno bo razpolagala s finančnimi instrumenti za regulacijo obsega in trajnosti te svobode. Kaj to pomeni, pa si dodatno lahko pojasnimo, če si predstavljamo nenehno vpletenost najrazličnejših socialnih agensov v »izboljševanje«, reformiranje ter prilagajanje šole bodisi političnim zahtevam zmagovite stranke bodisi »interesom davkoplačevalcev« bodisi »potrebam življenja« itn.

»Zares, jasno je, da je na področju vzgoje in izobraževanja več samozvanih ekspertov kot nemara na kateremkoli drugem. Vendar pa javnost zelo redko učitelje in ostale, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, pripoznava za avtoritete na temo šol in izobraževanja. V debatah veliko pogosteje dvomijo v njihovo strokovnost in strokovna mnenja kot pri drugih, vključno z avtomehaniki, inštalaterji in zdravniki. V oblikovanju in implementaciji vzgojno-izobraževalne zakonodaje običajno dodelijo vzgojno-izobraževalni stroki sedež v zadnji vrsti.«⁴

Čeprav ne bi mogli reči, da ideje zgodnejših pedagoških mislecev niso preživele obdobja svoje nastalosti ali da jih reinterpreteracije niso ohranile vsaj v pglavitnih načelih, kakor tudi ne, da se vzgojno-izobraževalna praksa ni vsaj do neke mere približala idealu dostopnosti vzgojno-izobraževal-

⁴ Ivan Reid, *The Sociology of School and Education*, London 1986, 21.